ORATIO

DE REVERENDISSIMI, ILLVSTRISSIMI, Celſiſsimi Chriſtianiſsimiq; Principis ac Domini, Domini

HVLDERICI,

OPTIMI PATRIS PATRIAE, EPISCOPATVS Suerinenſis Adminiſtratoris, Ducis Megapolitani, Principis Vetuſtæ gentis Henetæ, Comitis Suerinenſis, Roſtochienſium & Stargardiorum Domini, piè defuncti Natalibus Vita & Obitu:

Debitæ gratitudinis ergò ſcripta & in Academia Roſtochienſi publice habita

à

M. GEORGIO DASENIO Megapolitano.

ROSTOCHII Prælo Reuſneriano Anno 1603.

V. D. M.

H. G. V. V. G.

REVERENDISSIMO, ILLVSTRISſimo & Celſiſſimo Principi ac Domino,

DNO. CAROLO, EPISCOPATVS Ratzeburgenſis Adminiſtratori, Duci Megapolitano, Principi Vandalorum, Comiti Suerinenſi, Domino Roſtochij & Stargardiæ:

ET

ILLVSTRISSIMIS AC CELSISSIMIS Principibus ac Dominis,

DNO. ADOLPHO FRIDERICO, ET DNO. JOHANNI ALBERTO, Illuſtriſsimi & Celſiſsimi Principis ac Domini, Domini JOHANNIS, Ducis Megapolitani &c. beatiſsimæ memoriæ relictis filijs, avitæ & paternæ pietatis atq; Heroicæ virtutis æmulis:

NEC NON

SERENISSIMAE ET POTENTISSIMAE Principi ac Dominæ, Dominæ

SOPHIÆ, REGINÆ Daniæ &c. Illuſtriſsimi & Chriſtianiſsimi Principis ac Domini, Domini HVLRICI, piè defuncti, filiæ Chriſtianiſsimæ:

ET

ILLVSTRISSIMAE PRINCIPI ac Dominæ, Dominæ

ANNÆ, Ducissæ Megapolitanæ, & Pomeranicæ, &c. Illuſtriſsimi defuncti Principis HVLRICI, relictæ viduæ, mœſtiſsimis,

Dominis ſuis Clementiſſimis

Humilimè Dedicat conſecrat & offert,

M. Georgius Daſenius Megap.

HVMANISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO

M. GEORGIO DASENIO S. P. D.

OCcidit, heu, noſtri Neſtor Clariſſimus ævi,
Vandaliæ quo ſe jactant ad litora Gentes
Balthicæ: Dux Megaleſpoleos, atq; inclytus Heros
Vlricvs, divûm procreatus ſanguine Regum.
Occidit, heu, currus, Pater, atq; Auriga Potentum,
Ob quem certatim Pietasq;, Fidesq; gementes
Pectora funereo jam geſtant plena dolore.
Hujus dum vitam, ſtudia, & facta inclyta verbis
Calliope exponit gravibus tua, Docte Magiſter,
Magnæ triſtitiæ non tantum ſigna videntur
In nobis, quotquot Clariis luctamur in arvis:
Sed cum parietibus magnum quoq; pulpita luctum
Edunt, & noſtrum deplorant ſingula fatum.

Henricus Boltenius
Hervordianus.

Oratio.

ETsi, Illuſtriſsime & Clementiſs. Princeps, Magnificentiſsime Domine Rector, & Magnifice Prorector, Reverendi, Clariſsimi, Doctiſsimique viri, Domini & Patroni debita ſubjectione & obſervantia ſummoperè colendi, Studioſiſsimi Juvenes, genere & doctrina ornatiſsimi, me pœnè rudem ac planè tyronem in dicendo eſſe, & hoc ipſo ſplendore veſtro, qui oculis meis apparuit, nonnihil me turbari, non inficior: ita ut ingenioli mei acies hebeſcere paululum & linguæ promptitudo retardari videatur. Nam ſicut ij, qui diu in tenebricoſo carcere detenti ex eodem ad Solis jubar fulgentiſsimum ſin ſubitò reducantur, caligat eis acies & viſus perſtringitur: ſic mihi evenire video, te, VLRICE, Princeps clementiſsime, Ma-

B gnificen-

gnificentiſsime Rector, lucidiſsimum Solem, Vosque, reliqui præſtantiſsimi viri, non ſolùm hujus almæ Academiæ, ſed etiam urbis & orbis Clariſsima lumina, Seniores tam doctrinæ, ſapientiæ, virtutumq́; omnium conſpicuo nitore ipſaq́; canitie capitis decora mirificè coruſcantes, cunctosq́; vobis circumſidentes micantes ſcintillantesq́; ignes, ſtudioſos juvenes cum intueor. Imprimis verò cum de Illuſtriſsimi & Clementiſsimi Principis noſtri p. m. optimi & præſtantiſsimi Luminis Germanici inopinato defectu, amiſsione & carentia, quæ publica clades facta & jactura creditur hujus noſtræ oræ borealis, in hoc triſtiſsimo ditionis noſtræ luctu verba facturus ſim: tamen ſicut eadem illa ſydera, eadem lux excitant mox & recreāt paulatim retuſos & confuſos oculorum radios, innataq́; ſuâ energiâ reddunt viſui vigorem ſuum & robur: ſic ab aſpectu clementiæ, humanitatis candorisq́; veſtri ſoliti, alacritatem mihi ſenſim pedetentimq́; inſtillari, ijſdemq́; quibus meticulosè terrebar, viciſsim animosè me excitari ſentio. Credo equidem, quemlibet veſtrum magnopere admirationem ſubire, quid ſit, quod, cum tot præſtantiſsimi viri, Oratores, Doctoresq́; in hac coronâ conſideant, ego potiſsimum ſurrexerim, hasq́; duriſsimas partes de

tes de luctuoſo Illuſtriſsimi & Optimi Principis, Patris patriæ obitu in me ſuſceperim, fortè magis audacter quàm prudenter, qui neq; ætate, neq; ingenio, neq; dicendi facultate authoritateq; vobis qui adeſtis cōparari minimè poſsū, multò minus huic loco & veſtræ expectationi ſatisfacere videar. Quod ipsū me prævidere nō vanè ſuſpicor, ut qui mihi ipſe ſatisfacere nunquam viſus fuerim. Nam quantū ad me attinet, in hoc triſtiſs. publico luctu, me acerbiſsimo animi dolore debilitatum & fractum eſſe, ut, ſi quid facere attentarem, ipſe mœror publicus omnem dicendi conatum impediret, non poſſum ire inficias. Verùm enimverò quoad longiſsimè mens mea reſpicere ſpatium præteritæ ætatis meæ & pueritiæ memoriam recordari poteſt ultimam. Video hunc Illuſtriſs. Principem b. m. ob ſingularem pietatē in Deum & patriam, & omnium cæterarum virtutum abundantiam & copiam, quibus dùm vixit circumfluxerit, & cuivis præluxerit adjumentoq; fuerit, longè dignum eſſe, qui ab omnibus non ſolum amari & coli, verumetiam juſtis laudibus meritò celebrari debeat. Nam ſecundum Deum immortalem, patriæ cujus principaliſsimum membrum eſt magiſtratus pius & bonus, & parentibus primùm nos natura conciliavit, ijſdemq; ut

debita & poſtrema officia virtutis præmia perſol-
vamus allicit & invitat amor, deſiderat æquitas,
poſtulat juſtitia, jubet pietas: Plurimum enim
ijs debemus à quibus plurima accepimus. Impri-
mis verò decorum hoc eſt in Principum laudi-
bus, ut ſub hoc titulo; boni, quæ faciunt reco-
gnoſcant commendati, ſocordes verò & degene-
res quæ facere debeant, cognoſcant, excitati: Et
ſic ſemper in conſpectu illuſtria Illuſtrium majo-
rum facta & exempla bonis calcar eſt, malis verò
carcer. Sin verò Illuſtrium virtutes alto ſilentio
quaſi ſopitæ & conſepultæ manerent, veris ſuis
præmijs privarentur injuſtiſsimè. Nam paulum
diſtat inertiæ celata virtus, ut Horatij verbis utar,
at dignum laude virum Muſa vetat mori. Ad
hoc etiam requiri privatorum neceſſe eſt pieta-
tem, benevolentiam, obſequium & amorem, ſi-
ne quibus ſtare & perennare nulla poteſt publica
ſocietas. Quod vetuſtiſsimi quoq; ſapientes fi-
ctis tabulis apertè ſignificare nõ erubuerunt, cum
πειθαρχίαν Deam, h. e. ſubditorum erga magiſtra-
tum obedientiam, Iovis uxorem fuiſſe tradide-
runt, & ex eo connubio εὐτυχίαν felicitatem pro-
creari adumbrarunt. Hæc & ſimilia diu mecum
perpendens, & ſæpius animo volutans, non po-
tui majus pro ingenioli mei modulo beneficium
mihi

mihi in memoriam revocare, quàm quod ob innumerabilia optimi hujus & præſtantiſsimi Ducis verè Patris patriæ, beneficia in Patriam publica & in me privata; in publico luctu, publicé poſtremum parentationis officium hoc teſtimonio pietatis & amoris erga piè defunctum privatus ego cum luchrymis declararem. Non quidem arrogantia ingenij aut facultate dicendi fretus (mecum enim habitans novi, quàm ſit mihi curta ſupellex) ſed veſtro candore & æquanimitate. Quapropter Illuſtriſsime Princeps, Magnificentiſsime Rector, V. Celſitudinem, vosq; cæteros viros Clariſs. Doctiſsimosq; : Patronos, fautores, vosq; ſelectiſsimos ſtudioſos juvenes, majorem in modum rogatos velim, quo animo quaq; ſubmiſsione animi quemq; veſtrum compellare ac orare par eſt ac decet, ut de Illuſtriſsimorum Principum Megapolenſium familiarum origine, ſerie, propagatione, ac de optimi noſtri quondam Principis VLRICI verè Parentis patriæ noſtræ dulciſsimæ, vita, gubernatione ſalutari, ac triſtiſſimo obitu me titubantem & balbutientem veriùs quàm orantem pro veſtra clementia, facilitate benignè audiatis.

Eſſe autem familiam noſtrorum Illuſtriſsimorum Principum Megapolenſium vetuſtiſsimam

ſimul & generoſiſsimam, tam boreales hiſtoriæ quæ extant, quàm conſtans fama (quæ divinius aliquid in ſe habere proverbio dicitur) & originem antiquitatemq; generis à temporibus Alexandri Magni, qui vixit circa annum mundi 3640. & anno ante Chriſtum natum 322. mortuus ſcribitur, ab annis abhinc fermè bis mille, ab ANTIRIO nobiliſsimo & fortiſsimo exercituum Duce deducunt. Quæ opinio ut firma & certa ad confirmandum & probandum argumenta non habet: ita veris rationibus quibus ad refellendum & contrarium demonſtrandum uti poſſet, deſtituitur: præſertim in tanta non ſolùm Balthicarum, verum etiam in totum, Germanicarum rerum obſcuritate & eorum temporum confuſione & perturbatione, quæ in tot & tantis continuorum bellorum tumultibus, aliquantò negligentius quàm par erat, aſſervatæ: & omninò ſerius, quàm optaremus litterarum monumentis conſignatæ dicuntur: ut eò occulta earum origo & progreſſus non admodum inclaruerit poſteris, fortaſsis ob eam cauſam, quod loca & populi Ciſalpini magna ex parte propter aſsiduas in terris vaſtis & rigidis de loco in locum migrationes barbari, & aſperitate multiplicium turbarum feroces, artium belli quàm pacis cognitioni

majo-

majorem operam navare coacti fuerint: atq; ſic, donec tandem mollioribus artibus deliniti ſint, ſeriùs ad humanitatem exculti fuiſſe videantur. Etſi autem non ſum neſcius ex incertis & dubijs principijs certa & indubitata facere non decere: tamē hanc ipſam antiquitatis famamperpetuam, non planè de nihilo eſſe exiſtimem, quæ teſtis verax & certa omnium rerum cunctis temporibus extitit, & ea quæ noverit tanquam fidelis cuſtos aſſervavit, poſteriſq; ſuis per manuum traditionem & ſucceſsionem continuam & interruptam ſuo teſtimonio commendavit & conſecravit. Non enim magna fama absq; magnis & præclaris facinoribus exiſtere poteſt. Ab ANTIRIO deinde multis annis pòſt uſq; ad CAROLI Magni, primi ex Germanorum proſapia orti & Romanorum Imperatoris tempora, magis veritate & celebritate famæ fidelis, quàm hiſtorica fide certam ſeriem & ſtirpem numerari intelligimus. Habuiſſe enim CAROLVM Imperatorem præſtantiſsimum & egregium militiæ Ducem BILVNGVM ſub ejus vexillis fortiter præliantem, & ex ANTIRII familia oriundum, conſtat: ex quo tanquam vegetiori & fertiliori ſtipite, quaſi nova horum Ducum propagatio & reſtauratio germinare & ad poſteros proſeminari & tranſ-

mitti

mitti cæpit Anno Chriſti 810. Hic BILVNGVS viceſimus ſextus Obetritarum Rex, & CAROLI Magni ſororē, uxorem duxiſſe, arcemq́; & urbem olim munitiſsimam Megapolin (cujus adhuc veſtigia & reliquiæ, Villa der Mechelburgiſche Hoff / conſpicitur, à qua & ab eo hæcuſq; tempora Megapolitani hodie appellamur) circa Wiſmariam condidiſſe, & primus religionem Chriſtianam amplexus traditur. Secuti ſunt deinceps hunc BILVNGVM certa & fixa generis ſerie, plures eximij & fortiſsimi Reges, quæ & foris & domi ſapientia virtuteq; plurimùm valuerunt, quorum ſingulorum genealogias, vitas factáq; præclara ſi recitare & enumerare vellem, dies me deficeret, & hic locus tædio obtunderetur magis quàm ad audiendum ſtudio excitaretur. Vt autem reliquos ſucceſſores, cùm certitudini túm brevitati conſulens, omittam: & auditorem lectoremq; ad totius hujus familiæ hiſtorias, quæ haberi poſſunt, dimittam, paucorum ſaltem, quorum nomina famâ notiſsima ſunt & monumenta adhuc extant tam vetuſta quàm venuſta, mentionem brevibus facere volui, & in ſequentibus facturus ſum.

Regium autem tam nomen quàm imperium hanc familiam uſq; ad PRIBISLAVM ultimum

Obetri-

Obetritarum, Vandalorum, Herulorum & Henetorũ, qui nunc uno nomine Megapolitani dicuntur, retinuiſſe, ab eoq; certa ſucceſsione noſtros Duces Megapolenſes ortos & ad hunc uſq; diem propagatos eſſe, multa, quæ illud teſtãtur fidei teſtimonia certa & argumenta habemus illuſtria. Cum autem non ſolùm aliquot vicinorum populorum regiones & ſedes, verumetiam ipſius Daniæ regni imperium, circa illa tempora occuparint & tenuerint, & magnæ interdum diſputationes ac controverſiæ inter fratres ac poſteros Reges, ut ſolet, hæredes mutuæ, de regnorum & imperiorum diviſione ac ſeparatione, extiterint: & illi, quibus Danici Regni portio amplior obtigerit, hiſce cis Balthicum littus habitantibus, multitudine & ferociâ populorum absq; dubio prævaluerint, Regium titulum illis vi & robore majore inſtructis ceſsiſſe, & hos uſurpare deſijſſe, non pubium eſt. Fecit id vel inprimis, quod hæ terræ mari Balthico interciſæ, facilem curſum hinc ob non ita frequentem & minus, ut nunc, uſitatam navigandi conſuetudinem in iſtas inſulas prohibuerint. Mihi verò de his parum ſtat judicium, qui audiverim, non legerim: conjicio, non doceo. Poſtremus verò, qui regium nomen habuit Pribislavs, hujus urbis Roſto-

chij & Cœnobij Doberanenſis conditor, qui ab HENRICO Leone Bavariæ Duce, anno Chriſti 1160. ad Chriſtianam religionem conſtanter amplectendam commotus ſcribitur. Hujus PRIBISLAI patris NICOLOTI Regis Obetritarum Epitaphium, ſicut & alia multa antiquitatis veritatisq; monimenta & ἀξιοθέατα in Templo vicini Doberanenſis Monaſterij egregiæ cuidam columnæ in tabula ſuſpenſum etiamnum hodiè conſpicitur. Hic PRIBISLAVS ultimus Rex Obetritarum (ita Megapolenſes tunc indigetabantur) filium HENRICVM Burevinum, qui primus Principis Megapolenſium titulum gerere & Cœnobium novum dictum, fundare cæpit, poſt ſe reliquit. Ab eo, ad hunc uſq; diem, Illuſtriſsimi Principes & Domini noſtri Clementiſsimi ſuperſtites familiam & titulum, Dei beneficio hactenus ducunt & retinent, ut veriſsimæ hiſtoriæ & Genealogiæ, quæ habentur, ad quas etiam auditorem & lectorem dimitto, firmiter docent.

Venio nunc ad Illuſtriſsimum & piè defunctum p. m. VLRICVM, Principem quondam noſtrum Clementiſsimum. Et quamvis vanum & ineptum quibuſdam fortè viſum fuerit, laudem ex majorum virtute prædicari:

Qui

Qui genus & proavos, & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra putant.

Et cum Apulejo argumentantur : Si laudas aliquem quia generoſus eſt, parentes laudas, ſi eum laudas, qui bonis moribus & artibus eſt doctus & valdè eruditus in togata vel armata ſcientia, quantum homini licet, tunc ipſum virum laudas & non aliena : tamen multò certius argumentum eſſe omnino ſtatuendum eſt, vel imprimis in familijs Heroicis, quas Deus reliquo humani generis cætui præeſſe voluit, generoſiores & feliciores motus animorum ipſamq; naturæ vim præſtantiorem excellentioremq; propagari, adeoque ipſas virtutes eſſe expeditiores & durabiliores. Fortes namq; creantur fortibus & bonis, ipſius enim naturæ bonitas neſcio quàm ſingulare quid & divinum alta mente repoſtum habeat. Et quamvis rectè dicitur, Res eſt magis ardua ſtatuam in foro Romano ponere quàm habere, tamen certius eſt tenere quàm capeſſere : & illud fortunæ, hoc naturæ bonum credendum eſt : illud inſtabile & fugax, hoc durabile & tenax. Fortuna ſiquidem ſævo læta negotio ludum inſolentem ludere pertinax mutat incertos honores, nunc huic nunc alij benigna. Natura autem quæ non fallit, quos Magnos & Illuſtres generis

ſplendore, inſigni Dei dono coruſcantes fecit, altasq́; radices in proſapia egit, ſedemq́; fixit. robore & conſtantia alijs benignitatis muneribus multò antecellit, cum hæc ſuopte impetu & ſponte agit, ſuumq́; regimen non laborioſum aut anxium tenet, ſed ſine labore & dolore omniq́; ferè, ſi dicere fas eſt, corporis niſu perficit. Et hæc eſt aurea illa cathena, quam fabulatus eſt Homerus, quæ à Dijs cœlitus demiſſa eſt, ad quam firmiter alligata Heroum omnia naturæ interna dona creduntur Fortunæ ſubſerviunt & miniſtrant omnes ſubitæ benignitates, nec vim illius quisquā effugere valet etiam cum caviſſe ratus eſt maximè. Sæpè illud cogitandum, Quod citò fit, citò perit. Et quod ſubitò cæpit inclareſcere, ſubitó ſolet evaneſcere. Multis enim ſimulationum involucris tegitur & quaſi velis quibuſdam obtegitur novi Stemmatis claritas, Et quantò citius in alto principatus faſtigio ſedem obtinuit, tantò velocius ingentem de excelſo ruinam in præceps timuit. At illa demum vera eſt Generoſitas, vera Nobilitas, firma ſtemmatis Claritas, quæ ſimul & principium bonum & ſucceſſum felicem firmumq́; adepta eſt. Hoc namq; opus, hæc vis eſt principij, ut plurima ſibi reddat ſimilia. Proinde meritò ſunt boni & illuſtres qui à Priſcis aut antiquis

quis Heroib. deſcenderunt, judicandi; ſi veritatem inquiras: Omnium n. principium longâ retrò origine deducitur, ut Ariſt. docet, Hi famã extẽdere factis, & virtutis opus poſsũt præſtare ſuavi. Meritò igitur admiramur & grata mente agnoſcimus, publicaq; voce Genealogias familiarum antiquarum decantamus, & ſingulare Dei donum eſſe agnoſcimus ſtirpes, ex quibus illuſtres Reges ac Principes orti ſunt.

Ex hujuſmodi vetuſta & laudabili Heroum familia, originem duxit HVLDERICVS piè defunctus, Princeps & Dominus noſter olim clementiſsimus, qui non ſolùm totius Senatus Imperij Germanici Neſtor, ſed etiam dulciſsimæ noſtræ Patriæ Pater erat dilectiſsimus. Natus autem eſt Sverini, loco nobiliſsimo ſimul ac amæniſsimo hujus ditionis, quiq; ſedes & habitatio Principum Megapolenſium fixa ſemper fuerit, anno 1527. 12. Aprilis, Illuſtriſsimo Principe patre ALBERTO, quo nullus in toto imperio Germanico Princeps Heroicâ corporis proceri & robuſti majeſtate auguſtior & pulchrior fuiſſe perhibetur: cui etiam PHILIPPVS Melanthon vir noſtri ſeculi clarus, ſæpiùs in multorum Clariſsimorum hominũ conſeſſu ac corona hoc Encomion pulchritudinis tribuiſſe, ſubindeq; alibi

 iteraſ-

iteraſſe dicitur, ſe nunquam per totam vitam ſuam, qui facie aut vultus formoſitate corporisq; ſtatura gravi & decenti, ALBERTUM ducem Megapolenſem ſuperaret, vidiſſe neminem. Matrem autem habuit Generoſiſsimam, juxtà ac honeſtiſs. & omni matronalium virtutum decore conſpicuam Matronam ANNAM, ex illuſtri Electorum Brandeburgenſium familia prognatam. Eodem anno PHILIPPUS CAROLI V. Imperatoris filius, 21 Maij die, & MAXIMILIANUS II. Imperator Rom. 2. Auguſt. cum ante ſemeſtre pater FERDINANDUS Bohemiæ Rex, die Matthiæ coronatus fuiſſet, in lucem editi ſunt: ut ſic hic annus totius Germaniæ adeoq; totius Europæ imperio proſper & ſalutaris fuiſſe videatur.. Ac etſi turbidæ tempeſtates in rebus ſacris extitiſſe conſtat, tamen non leve ſingularis providentiæ divinæ teſtimonium eſt, inter tot procelloſos, quibus Eccleſia inſtar navis in undoſo mari agitabatur, turbines, hujus optimi Principis mentem inconcuſſam & inviolatam nobiſq; hoc organon ſalutare ad Eccleſiæ ædificationem, columnam infractam permanſiſſe. Quid hoc aliud, niſi quòd à Deo tacita voce & teſtimonio datum hunc Principem & demiſſum cælitus eſſe ad imperium terrarum & conſervationem Eccleſiarum.

Cum

Cum autem Pater ALBERTVS ſciret nemini magis quàm Principibus doctrina & literarum cognitione opus eſſe, prudentiſsimè curavit, ut eoſdem impetus, quos naturâ filius ad virtutem haberet, inſtitutione & doctrina diligenti confirmaret & perficeret. Hæc enim nemini contingit niſi animo benè inſtituto & exculto: non quia litteræ virtutem dare poſsint, ſed quia animum ad accipiendam illam præparent. Vt autem primùm ex infantia exceſſerat VLRICVS Princeps, nactus eſt Præceptores doctos & honeſtos, qui diſcipulum Principem à pueris laudabilibus moribus, litterarum cognitione, pietate, modeſtia, ſapientia, juſtitia & cæteris virtutibus ſedulò inſtruxerunt, ſuisq; exemplis ei præluxerunt. Cum autem Princeps VLRICVS hiſce artibus, quibus puerilis ætas ad humanitatem informari ſolet, ſatis inſtructus videretur, atq; illud tempus, illa ætas alios mores aliamq; vitam poſtularent: contulit ſe ad ſuperiores & graviores litteras & artes, celeriterq; talem & tantum profectum tam in artis quàm in Martis diſciplina conſecutus eſt, ut omnibus ſuis coætaneis Principibus Nobilibusq; ingenij gloria & alijs rebus; quib. juventus nobilis excoli ſolet, facilè antecellere contigerit. Erat tunc temporis Germania plena doctiſ-

na doctiſsimorum hominum, & ſtudia litterarum in hac diœceſi, propter tranquillitatem Reip. vehementius colebantur. Equeſtres autem ludi & militaris diſciplina propter belli imminentis metum, ut tunc ſtatus rerum erat, domi interim non negligebantur. Itaq; in hiſce ſibi comparandis laboravit plurimùm. Paulò veró pòſt cùm ſciret humiles & plebeias animas eſſe; domi quæ reſideant & affixæ ſint ſemper ſuæ terræ: illas verò diviniores eſſe, quæ cœlum imitarentur & gauderent motu; mirificus ardor ſubijt optimum Iuvenem Principem, Italiam & reliquas finitimas exterarum gentium terras viſere. Ideoq; peregrinationem magis utilitatis quàm voluptatis cauſa ſuſcepit, ac hunc verum finem ac fructum ſibi præfixit, ut plura ad mentem ac ſalutem referret, quàm ad ſenſus & aſpectum. Nec ullam aliam ob cauſam, Homerus Poëta vetuſtiſsimus ac ſapientiſsimus cautæ illi Vlyſſeæ prudentiæ tribuit, quā quod fuerit πολύτροπος, quodq; ut ipſe ait, πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω. Hoc ipſum conſiderans ſecumq́; perpendens VLRICVS Princeps, varia illa inſtituta & mores gentium, formasq́; civitatum incredibilem quandam vim & efficaciam ad judicium acuendum, & prudentiam augendam, in ſe habere animadvertit, pluraq́; alia

digna

ἀξιο θέατα quæ ad boni Principis informationem gubernationemq; rectè adminiſtrandam pertinent, inſpicere & addiſcere ſummo ſtudio voluit. Non autem vidit ſolummodo ea levitervè libavit, ſed admiſit, retinuit & recti judicij ratione apud animum depoſuit, inter ſe contulit & examinavit. Non ſpecioſa dictu, ſed uſu neceſſaria didicit, ut non tantum ad parandam, ſed etiam fruendam ſapientiam ſe accõmodaret. Nullus enim eſt quem oporteat vel plura vel meliora ſcire, quam Principem, cujus doctrina omnibus debet prodeſſe ſubditis, ut Vegetius loquitur. Cum verò in Italia & finitimis locis, ſatis diu commoratus & verſatus fuerat: & pietate, doctrina, juſtitia, morumq; elegantiâ & gubernationis ſcientia, præſtantibus Principibus & egregijs viris, quorum amicitiam benevolentiamq; ſua modeſtiâ vitæq; ſanctimonia & integritate ſibi cõciliaſſet, notus & familiaris factus erat: cum ſuis comitib. ad nobiliſs. quoq; Germaniæ loca uberioris ingenij cultus causâ ſibi revertendum eſſe ſtatuit. Itaq; poſtquã lõginquam illã & periculoſam in Italiam & circũjacẽtes regiones peregrinationẽ magno ingenij culturæ fructu, & animi ac corporis dexteritate jucunditateq; feliciter abſolviſſet; bonãq; totius Germaniæ partem perluſtraſſet, bono & ſa-

lutari conſilio in optimi & prudentiſsimi Bavariæ Principis LVDOVICI Electoris, conſanguinei ſui chariſsimi, aula ſibi aliquantiſper ſubſiſtendum duxit: apud quem ejusq; familiam regiam (in qua pleriq; omnium litterarum & morum elegantiâ mirificè erant exculti) cum jam diu commoraretur, eundem ſibi non tam inſpectorem quam Ideam & exemplum vitæ ſuæ ſibi propoſitum eſſe cupivit: Vt, ſi aliquando ipſe ad Remp. regendam acceſſurus eſſet, ad præſcriptum illius ac normam, omnia gubernationis conſilia & actiones dirigeret. Quod quidem in omnibus tam privatis quàm publicis vitæ & morum geſtibus & actionibus eum conſecutum eſſe accepimus. Ita enim amabilis, φιλόκαλος, venuſtus atq; gratioſus fuit, ut in hoc genere paucиſsimos ei conferri, anteponi verò potuiſse neminē fatendum ſit. Interea temporis, per longum illud & diuturnum iter, quod ad exteras & longinquas nationes ſuſcepiſſet, multorum præſtantiſsimorum Principum aulas devinctas conſuetudine tenebat, & ſummo honore afficiebatur, ut non eum ſolum colerent, qui aliquid intelligere aut judicare de hominis ſapientia & prudentia ſtudebant & poterant, verumetiam, ſi qui fortè ſimulabant.

Sin v. non plura ac majora de hujus nunquām

ſatis

ſatis laudati Princidis pueritia, adoleſcentia, juventute & apud exteros peregrinatione, dicere potero, ſat hoc dictum eſto, nihil dico amplius. Poſt hæc cum foris & domi VLRICVS Princeps belli & pacis ſtudijs gnaviter incumberet, & Megapolitanam hanc ditionem duo Principes HENRICVS cognomento Pacificus, & hujus fratris ALBERTI filius, IOHANNES ALBERTVS, ita regebant, ut in Equeſtrem ordinem & omnes urbes majores jurisdictionem uterq; tenerent communem, arces verò & præfecturas ſinguli poſsiderent proprias: Ecce ipſo anno Iubilæo poſt Chriſtum natum triceſimo primo, anno verò Chriſti 50. patruelis illius MAGNVS Princeps, HENRICI filius, Epiſcopus Sverinenſis, Spartam ſuam quam nactus erat, ornans, 40. ætatis annum cum jam exceſſerat, præter omnem expectationem acerbo cum parentis Senis HENRICI & Nobiliſsimæ Conjugis ELISABETHAE Cimbricæ, omniumq; ſubditorum dolore & luctu, ante Patris ex hac vita diſceſſum, nulla poſt ſe prole relicta, ex hac in cœleſtem patriam ipſo die 28. Ianuarij evocatur. Erat hoc tempore IOHANNES ALBERTVS (qui quatuor fratribus VLRICO, GEORGIO, CHRISTOPHORO & CAROLO, patrijs laribus relictis, ad Boruſsiæ Ducem

ALBERTUM Marchionem, qui ſecundas cum ANNA MARIA, ERICI Senioris Ducis Brunſvicenſis filia, nuptias celebrabat, profectus: cui etiam in ipſa Nuptiarum feſtivitate, unica Ducis Boruſsiæ filia ANNA SOPHIA, ex priore marita, deſponſata eſt. Vacabat tunc Epiſcopatus Sverinenſis, & indigebat ſupremo inſpectore & capite: Et quamquam multæ ac variæ diſſentientium Collegarum de novo adciſcendo & eligendo Epiſcopo opiniones ſententiæq; erant, tamen, cum Ducatus Megapolitani membrum eſſet, Ducis HENRICI Senioris commendatione, cui propter eximiam naturæ bonitatem, juſtitiamq; cæterasq; animi dotes, charus erat VLRICUS, obtinuit apud Collegium, penes quod electio erat, ut Epiſcopus Sverinenſis anno 1556. electus & ſimul ſupremus hujus Academiæ Roſtochienſis Cācellarius conſtitutus renūciaretur. Non multo deinde interjecto tempore, divino ſic ordinante ac diſpenſante Numine, in uxorem duxit VLRICUS Princeps, Illuſtriſsimam Heroinam ac Dominam ELISABETHAM, ex Cimbricæ Cherſoneſi Regum præſtantiſsima familia oriundam, Principis MAGNI, cujus pauló ante mentio facta eſt, relictam viduam, quæ Nuptiæ, Hafniæ in Dania maxima cum ſolemnitate celebratæ

bratæ ſunt. Ex hac ELISABETHA unicam filiam Sereniſsimam & Illuſtriſsimam, omniũq; matronalium virtutum ſplendore decoram, SOPHIAM, quæ FRIDERICO II. Daniæ Regi olim potentiſsimo nupta fuit, ſuſcepit. Quæ adhuc ſuperſtes Sereniſsimum Regem maritum ſuum & VLRICUM Patrem & ANNAM amitam Curlandiæ, Principem viduam non ita pridem extinctam, IOHANNEMq; filium Muſcovitarum Principem recens mortuum, turturis inſtar mœſta defleт. ELISABETHA verò in Daniam, filiam Reginam & generum Regem viſendi cauſa, unà cum Marito VLRICO Principe cum adijſſet, ibidem piè deceſsit, cujus exuviæ in hanc noſtram terram translatæ Guſtrovij anno 1586. terræ mandatæ ſunt, poſtquã totos 33. ferè annos ſuaviter ac concorditer cũ marito Principe in conjugio conſummaſſet. Anno verò 1587. ſecũdas nuptias cum Illuſtriſsima & Generoſiſsima Principe ANNA, ex nobiliſsima, vetuſtiſsima & optima Pomeraniæ Principum familia, Wolgaſti ſenex celebravit, cum qua in matrimonio, pleno pietatis, caſti & conjugalis amoris, concordiæ ac ſuavitatis 16. ferè annos eum vixiſſe ſcimus omnes.

Cœterum cum duo illa ſumma viri Principis ad regendam & tuendam Rempub. organa ac

præſidia ſint Leges & Arma: In utriſq; fideliter præparatam & inſtructam mentem & manum VLRICVS tenuit; attamen pacis quàm belli ſtudioſior ſemper fuit. Et quia Regum & Principum Nobiliumq; plerorumq; filios equitare ſolummodò egregiè, & ferè nihil aliud benè & præclarè diſcere conſtat, tamen ex eorum numero, qui nihil equeſtre, niſi idem ſit ἄμουσον eſſe putant, ſe omnino noſter præſtantiſsimus Princeps exemit, & pietate, ſapientia, juſtitia aliarumq; omnium virtutum ſcientiâ animum expolire & ad gubernationem præparare ſine intermiſsione ſtuduit. Non autem ut Apelles olim qui Veneris caput & ſumma pectoris politiſsima arte perfecit, reliquam corporis partem inchoatam reliquit: ſed ut Phrygio è varij coloris filo unum aliquod aulæum formavit; ſic ille ex multiplici omnis generis ſcientia animum; corpus virium ac coloris, inſtar aliptæ, robore firmavit, ut eſſet uniforme hoc cohærens & ſolidum corpus omnibus naturæ dotibus ornatum & validum. Tantum enim amorem erga ſtudia humaniora eorumq; ſectatores ſemper habuit, ut non tantum reliquis Germaniæ Principibus jure conferri, verumetiam omnibus modis cum ijſdem certare potuiſſe videretur. Et hoc quidem non ſolum ingenij ac lit-

terarum,

terarum, ſed etiam naturæ ſingularis virtutisq́; fuit, ut vera Religio, quæ hujus adoleſcentiæ prima fuerit, eadem quoq; manſerit chariſsima ſenectuti. Quod vel inprimis luculenter teſtatur Compendium ejus Theologicum, paucis annis ante mortem nervoſa brevitate & artificioſa quæſtionum facilitate conſcriptum: In quo certa methodo ſummam doctrinæ Chriſtianæ, teſtimonium vitæ puritatis & ſanctimoniæ ferè poſtremum, inſtar Cigneæ cantionis poſt ſe reliquiſſe ſcimus omnes. Bibliothecam habebat inſtructiſsimam, ad quam ornandam, augendam ac locupletandam omnis generis optimos & præſtantiſsimos authores ſibi comparabat, & in iiſdem evolvendis, legendis & perluſtrandis, quoties per valetudinem & gubernationis occupationes licebat, verſabatur ſedulò, ac quicquid ad animæ ſuæ ſalutem & imperij curam pertineret, inde hauriebat avidiſsimè. Ea verò quæ ingenium illius & captum fugiebant ex doctis & eruditis viris, quibus ſtipatus ſemper erat, nunquam deſtitit inquirere. In audiendis concionibus publicis erat omninò frequens. Sin autem interdum ſententia aliqua gravior & difficilior ei exciderat, aut mentem ejus ſuperaret, eó ſeſe dimiſit ſæpiùs, ut eandem ex præcone verbi divini poſt

concio-

concionem quærere, & de ea cum eodem in menſa etiam, conferre non erubuerit. Tali & tanto amore ac zelo verè Heroico ſtudium veræ pietatis ampleċtebatur & colebat. Et quoniam pietate & religione vita ipſa conſtat, & optimus animus, pulcherrimus Dei cultus eſt, itaq; pietatem tam legibus juſſam quàm Deo gratam & acceptam ſemper coluit, nihilq; ſibi prius & poſterius habuit, quàm quod Dei cultum optimum ejuſdemq; caſtiſsimum ac ſanċtiſsimũ eſſe crediderit, ſi ipſum purâ, integra & incorrupta mẽte ac voce veneraretur. Quod Deus per vatem Eſai. 49. cap. cuilibet magiſtratui ſignificaverit, id ſibi quoq; maximoperè demandatum eſſe voluit: Erunt Reges nutritij tui (Eccleſiam affatur) & reginæ nutrices tuæ. Et iterum: Ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & Principes eorum miniſtrabunt tibi. Haſce graviſsimas ſententias ſæpiùs ſecum reputans & repetens, hanc gubernandi poteſtatem non ſibi tantum ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiarum & Scholarum præſidium eſſe collatam intellexit reċtiſsimè. Vt enim militiæ Sacramentum primum eſt, tueri ſalutem, commoda, dignitatemq; ejus, cui militamus: ita & Principis proprium eſt curare & tueri ſacræ noſtræ militiæ Sacramenta ejus ſummi

Impera-

Imperatoris, ſub cujus vexillis rectè militamus omnes, ſi retineamus fidem & bonam conſcientiam. Hinc judica, quid fuerit, quod veterum plerīq; Principes utrumq; munus conjunctum habuerint olim, Sacerdotium inquam & Regnum, unde & Paſtores apud prophanos & ſacros ſcriptores vocari ſolent ſæpiſsimè. Vt autem Clementiſsimus noſter Princeps, veram & puram doctrinam Chriſtianā ipſe ſemper amavit ac coluit: ita quoq; ſubditos ſuos eandem ſinceram retinere ac conſervare inviolatam curavit accuratiſsimè. Omnes ſuperſtitiones vanas ac Idola execratus eſt ac fugit diligentiſsimè. Quis enim unquam regnum aut imperium aliquod vidit ſtabile ac firmum, ubi in diſsidijs aut odijs Religionis cauſa verſantur ij qui reguntur? Quid verò magis alligat animos, ſecundum Apoſtoli ſententiam, quàm unus Dominus, una fides, una Baptiſma? hîc amor, hîc charitas: & hi tales ſolliciti ſervare unitatem Spiritus in vinculo Pacis. Deus namq; pronior eſt in eos qui eum maximè colunt. Hoc rectè intelligens noſter Princeps cum Cyro, ut eſt apud Xenophontem, ratiocinatus eſt, omnes ſubditos, ſi Dei metuentes eſſent, minus eos aut interſe aliquid illicitum perpetraturos, aut etiam in ipſum Deum. Quod ipſum

 demon-

demonſtravit, illius in hanc ſuam urbem ante triennium honorificus & ſplendidus ingreſſus, cum ex verè paterno amore erga litteras Viſitationem Academiæ noſtræ florentiſsimæ inſtitueret, Profeſſorum diligentiam, fidem & in docendo aſsiduitatem exploraret, graviſsimaq́; admonitione accenderet & acueret, eorumq́; ſtipendia ſumptusq́; ſtudijs neceſſarios in menſa communi & alijs augebat munificentiſsimè. Intelligebat enim ſapientiſsimus Princeps, quantum bonum eſſet in Ducatu ſuo Schola Regia benè conſtituta, ex qua tanquam ex equo Trojano omnium diſciplinarum Doctores, & Reip. Conſiliarij, ductores gubernatoresq́; prodirent, idcirco omni ſtudio hanc Scholam Regiam augere & ornare in animum induxit ſuum. Ob quam rem hujus piè defuncti Principis veræ Chriſtianæ charitati, ſuam non parva ex parte incolumitatem Academia ſeſe debere non immeritó fateri cogitur.

Non minorem curam erga ſuos omnes etiam in cœteris rebus, quæ communem totius Patriæ ſalutem concernerent, adhibuit. Meritò igitur Patrem Patriæ non vana adulatione, ſed veris affectibus adducti eum appellare nos decet ac par eſt, quippe qui ſciret ſibi poteſtatem Patriam, quæ eſt temperatiſsima, datam eſſe, omnibus ita con-

ſuluit

ſuluit ut liberis, ſua illis ſemper poſtponens; Pater fuit, non herus, ſtatuit ſe ſubditis eſſe datum, & non eos ſibi. Et quanquam non exiguam laudem eſſe ſciebat, generoſos & ſplendidos natales habere, tamen hanc famam extendere factis, hoc opus, hunc laborem eſſe non ignorabat. Ideoq; indeſinenter in id incubuit, ut prudentiam, juſtitiam, clementiam, gravitatem, cæteraſq; virtutes omnes amaret & amplexaretur ſedulò. Viſu & auditu juxtà venerabilis fuit, cum magnitudinem & gravitatem magnæ fortunæ retineret, ut non inconvenienter illud huic Principi accommodari poſſe mihi videatur, quod præclarè apud Saluſtium de Q. Fabio Maximo & P. Scipione Africano ſcribitur, eos cum Majorum imagines intuerentur ſenſiſſe ſibi animos vehementiſsimè ad virtutem accendi, non quod Cera illa aut figura oris aut ſtatuæ tantam in ſe vim haberet: ſed quod ex memoria rerum geſtarum ea flamma egregijs viris in pectore creſceret, neq; prius ſedaretur, quàm virtus Majorum famam ac gloriam adæquaſſet: Ita mirum in modum, quoſvis bonos, quibus contigit & quoties contigit hunc decorum & egregium Hectora Germanicum oculis intueri, invaſit jucunda, dulcis & blanda quædam admiratio & favorabilis timor, ut jam ipſi

 quoq;

quoq́; eundem Heroa venerari, & paulatim pro luco & conditione ſua, tacita quadam cogitatione contentioneq́; ſibi animum ac mentem ad corporis illius decus, imaginem excellentem non ſolum fingere & conformare optarent, verumetiam factis & virtute æmulari & certare quodammodo ſtuderent. Vnde cum comitia ab Invictiſsimo noſtro Imperatore RVDOLPHO II. qui nunc rerum potitur, anno 80. Auguſtæ Vindelicorum haberentur, in toto iſto conventu ſic ejus adventus celebrabatur, ut famam ingenij expectatio Principis expectationemq́; ipſius adventus admiratioq́; ſuperaret. Hac tanta celebritate famæ cum jam abſens eſſet notiſsimus, Auguſtam venit cum magno & ſplendido multorum Nobiliſsimorum & præſtantiorum omnium ordinum comitatu, ubi hanc laudem propter auguſtam ſtaturæ corporis formam, quâ patrem ALBERTVM maximè adæquare videbatur, apud omnes ferè conſecutum eſſe accepimus, quod memorabilis hæc vox ſæpiùs audita fuerit; Megapolitanus ille dignus eſſet, qui Cæſar crearetur. Non enim alia ei facies erat, quàm cœli ſereni & nitentis. Probitas ſingularis & Heroicarum virtutum omnium ſplendor ex vultu ipſius emicabat. Ita Senex non canis modò & annis, ſed antiqua

tiqua etiam virtute & fide gravis erat. Altitudo conſiliorum & actionum admirabilis, tranquillitasq; animi & vultus in omni eventu & fortuna conſpiciebatur eadem.

Iuſtitiam ante reliquas virtutes omnes ſeriò amavit & exercuit, ut ne latum digitum à vero aberraſſe, aut in alteram trutinæ lancem magis inclinaſſe dici poſsit. Docendo magis quàm jubendo, monendo quàm minando errata ſic compeſcuit, ut eſſent, quos erraſſe pœniteret & peccaturos puderet: nimirum, ut pœna ad paucos, terror & metus ad plures perveniret. Multò enim firmiorem eſſe fidem ſubditorum credidit, quam reponeret amor & pœnitentia, quàm odium & malevolentia. In conſilijs capiendis adeò dexter fuit ac felix, ut nunquem ferè vel parùm à ſcopo & meta aberraſſe conſpiceretur. Ea a. quibus impar fuit Deo comiſit & prudentiſs. Conſiliarijs. Quis n. tantæ ſapientiæ prudentiæq; Principem unquã fuiſſe novit, qui ſua ſapientia cuncta potuerit complecti. Is verò demùm ſapit, qui ſapientum utitur commercio, & adſumit in partem curarum alios, Magna namq; negotia magnis egent adjutoribus. Nec unius mens tantæ molis poteſt eſſe capax, Nec datur in rebus, præcellat ut omnibus unus. Qui autem de ſua unius ſententia omnia gerere conatur, ſuperbum &

Tyrannum judicabis magis,quàm prudentem & in commune conſulentem. Non verò paſſus eſt circum ſe eſſe in aula aut menſa; qui in deliberationibus vultu magis ſplendidi, quàm mente candidi,aſſentarentur quàm aſſentirentur veriùs. Novit enim qui vultus ſerenitate aut nutu eſſent parati,eos rectis conſilijs nunquam eſſe cordatos. Faſtum, ſuperbiam & hiſce infectos non tantum odio perſequebatur,ſed etiam inter ſuos & in ſuis non patiebatur.

Pacis amator & cultor ſedulus erat, etiam adeò, ut ſi vicinos Reges vel Principes ſimultates quaſdam, quæ occaſiones ad majores & perniciosas controverſias ac bella præbere viderentur, fovere ac alere intelligeret;ipſe ſolus vel per litteras vel legationes aliorumq; Principum interceſſiones ac amicas tranſactiones illam flammam futuri incendij extingueret & ſupprimeret. Voluit ſemper ut quò minus manuum ſuarum tela pervenirent, eòdem gloriam famamq; ſuam cæterarum virtutum penetrare Quam rationem quoq; in propria ſua terra inter ſuos tenuit. Intelligebat namq; hanc pacem, eſſe arcem inacceſſam, hoc munimentum inexpugnabile, munimento non indigere. Cogitabat ſuorum non ſervitutem ſibi traditam, ſed tutelam,nec Principatum

ſuum

ſuum eſſe, ſed ſe eſſe Principatus. Meminit ſæpius ſe civem patremq́; gerere, ſe conſulere cunctis, non ſibi: nec propria eum moverunt, ſed publica vota. Omnium ſomnos illius vigilantia: omnium otia, illius negotia: omnium delicias, illius induſtria: omnium vacationem illius occupatio defendit. Quod & ſubditorum bono factum eſt & illius, ſic enim gubernatio tandem ſtabilis & fundata erit ejus, quem omnes ſubditi tam ſupra ſe, quàm pro ſe eſſe ſciunt.

Fortitudine ſeu Magnanimitate mirificè excelluit & conſtanti excelſoq́; animo honeſtatem præ omnibus alijs rebus expetivit, admiratus eſt & coluit, labores ac pericula pro defenſione Eccleſiæ, Iuſtitiæ, Patriæ ſuſcipere non gravabatur. Et quicquid homini in hac vita læti vel adverſi accidere potuit, ita perferre ac contēnere ſolebat, ut nihil propterea turpe aut ſapientis gravitate indignum quod fuit, admitteret: in adverſis non fractus eſt, in ſecundis non nimis exultavit. Quia verò Scientia & Prudentia rei militaris plurimùm valeret, de conſilio, authoritate Invictiſsimi noſtri Imperatoris RVDOLPHI II. conſentientibus omnium Septemvirorum & reliquorum Principum Germaniæ ſuffragijs, totius tractus Saxonici inferioris ſupremus Dux & Guber-

nator

nator belli creatus & deſignatus eſt. Quod munus cum magna ingenij & animi dexteritate, gravitatis prudentiæq; laude eum uſq; ad extremum vitæ diem executum eſſe accepimus.

Clementia præcipuè clarus erat, cujus, ſicut Medicinæ apud ægros uſus, etiam apud ſanos honor: ita Clementiam quamvis pœnâ digni invocent, innocentes etiam colunt. Hac ita uſus eſt moderatè, ne, ſi omnibus ignoſceret, injuſtus & lentus eſſet: ſin nulli, durus & crudelis exiſtimaretur. Optimè ſibi hoc exemplum conſtituit, ad quod formaretur, ut ſe talem eſſe civibus, qualem ſibi Deum eſſe voluerit, Iracundiam verò & vindictæ cupiditatem adeò moderabatur, ut ſic cum inferiore ſibi vivendum ſtatueret, quemadmodum ſecum ſuperiorem vivere optaret. Quoties ei in mentem venerit, quantum ſibi in ſubditos liceret, toties venit etiam in mentem, tantum & multò plus in ſe licere Deo. Coli maluit quâm timeri, Regium enim omninò eſt & Principis animo dignum: Oblviſci virium ſuarum & imbecillitatis alienæ. Nunquam animo ſuo effluere paſſus eſt hanc opinionem: Id ſibi Principi parùm eſſe, quod Deo ſatis eſt, Qui colitur & amatur, nec ulterius aliquid expetit. Nemeſin ſeu zelum, ardentemq; indignationem & odium

odium adverſus ſcelera & ſceleratos oportunè adhibuit & exercuit, cum videlicet vel gloriam Dei, juſtitiam veritatemq; & pudicitiam violari videret, & hanc cotem juſtitiæ eſſe rectè judicavit. Quid dicam de caſtitate hujus Principis: Quid de amore conjugali? Hæc certè virtus ſicut cæterarum omnium decus inſigne & ornamentum eſt: ita & in hujus Principis virtutum choro & agmine inſtar lucidiſsimæ gemmæ fulſit & emicuit. In utroq; enim matrimonio caſti pudoris decus ſeriò dilexit, & præcipua ejus cura & ſollicitudo fuit ut conjugibus animum, conjugalem amorem & fidem benevolentiamq; omni conjugali officio debito ſuaviter declararet. Quoniam veró plurimis amicitijs fortuna Principum indigeat, præcipuum Principis opus fuit, ut vicinorum & optimorum ſibi Principum & Regum amicitias pararet: Itaq; in ijſdem cum exteris contrahendis ſæpius ſibi in memoriam revocavit, hunc verſum: Principis eſt virtus maxima noſſe ſuos. Quo modo autem rectius & melius ſuos noſſe, h. e. tutari legibus ſeu pacis armis illos ſibi commendatos & ſuæ curæ commiſſos regere & tegere poterat, quàm quod intelligeret ſibi pro ijs vigilandum eorumq; tutelam Patriam ſuſtinendam eſſe? quod fit legitimo fini-

 timorum

timorum Principum conjunctionis & amicitiæ vinculo & nexu indiſſolubili. Vnde & Sereniſsimo & Potentiſsimo olim Regi Daniæ, FRIDERICO II. filiam ſuam unicam, SOPHIAM deſpondit: fecitq; ut qui nepotes & neptes ex eadem procreati ac geniti eſſent, optimis & Generoſiſsimis Regibus Principibusq; ſe vivo matrimonio conjungerentur. Quamvis veró comem & affabilem ſeſe petentibus præbuerit, tamen id arte ita Prudenter temperavit, ut ſeceſſus & ſejunctionem interdũ amaret, quia viles plærumq;, qui nimium civiles. Movet namq; continuus aſpectus minus verendos magnos homines ipſa ſatietate facere. Vt enim Solis lumen gratius facit roriflua nox, æſtatemq; amæniſsimam commendat hyiems, ita Majeſtati major ex longinquo & ex intervallo reverentia eſt. Ne dicam interim quantam ſedulitatem, ſuam cuiq; functionem attribuendo, & diligenter, fideliter conſtanterq; propter Deum & communem ſalutem ſuos proprios labores & exercitia corporis, valetudinis cauſa faciendo, præſtiterit. Noverat omnia negotia aſsiduitate conficienda eſſe, ideò nullum ferê momentum præterlabi patiebatur, in quo non aliquid tam in ſerijs quàm ludricis etiam animi cauſa exerceret. Remiſſum tamen

aliquando animum habuit, nunquam ſolutum. Silentio autem involvo induſtriā ac diligentiam ejus in rebus œconomicis. Parſimoniam in rebus proprijs cuſtodiendis, utiliter collocandis, in vitandis ſumptibus non neceſſarijs, in luxu, ædificacationibus ſplendidis dilexit plurimùm: ſed tamen ubi ratio poſtulavit expendit, quantum opus fuerit. Studiosè meminit illud Plautinum, non poſſe quæſtum ſubſiſtere ſi ſumptus eum ſuperarent. Qua in re Pomponio Attico comparari poteſt, quem Cornelius Nepos commendat, quod bonus paterfamilias habitus fuerit, ob id, quod cum eſſet pecunioſus, nemo tamen illo fuefuerit minus emax, minus ædificator. Numeroſam & inutilem familiam nunquam pavit. In quo Conſtantini Imperatoris ſententiam prudentiſſimè conſideravit, qui dicere ſolitus eſt: Nihil aliud eſſe multos & inutiles miniſtros, quàm Sorices & mures cellæ cibariæ, ſanguiſugas cellæ vinariæ, fures ærarij, cuniculos palatij, tineas blattasq; parietum. Arrodunt enim & fœdāt obvia quæq; & veſtigia relinquunt ubi hæſerint. In veſtitu conſtantiam ſemper tenuit, nec luxum in monſtroſo aut odioſo veſtium ſplendore ac exquiſita nimis mundicie, ut Ciceronis verbis utar, èum unquā uſurpaſſe vidimus ferè omnes, Quod evi-

dens conſtantiæ & integritatis argumentum & indicium retinuit ſeduló. Quoties vidimus hiſce proximis annis veſtium formas in omnium ordinum genere fuiſſe mutatas & renovatas? Quis optimum Principem hunc alio quàm priſtino & uſitato habitu indutum fuiſſe cōſpexit unquam? Veſtem habuit magis ad uſum quàm pompam. Nec tamen ſordidus eſſe voluit, ſed mundus, decorus honeſtus. Splendidus fuit, ſed ſine luxu, frugalis ſed ſine ſqualore. Prætereo reliquas naturæ dotes excellentes, & eximias animi virtutes innumerabiles, quæ in hoc Principe fulſerunt egregiè. Et ut ſemel ſimul dicam, nunquam in tota vita ſua publicè & privatim commiſit quicquam, quod ipſius Celſitudinem devenuſtaſſe, ejusq; gravitate indignum cenſeri potuiſſet: adeò natura habitudini corporis pulcherrimi, animi dotes præclaras aptè temperaverat, ut in hunc unum congeſsiſſe & concluſiſſe videretur, quicquid ad munus & decus boni & ſalutaris Principis requiritur, & quicquid eximium habuerit fortuna in toto ſuo penu. Cæterum ut reliquo vitæ tempore, de ærumnoſæ & mortalis vitæ inconſtantia & fugacitate & migratione hinc in æternam conſuetudinem ad beatorum congregationem certiſsimè expectandam aſsiduè cogitabat:

(quod

(quod etiam egregium ac ſplendidum illud marmore inciſum & artificioſè elaboratum, ac jam multos annos in Templi cathedralis choro Guſtrovij præparatum teſtatur) ita quoq; ſeneſcens jam pius & probus Princeps, & adventantis mortis prænuncios & προδρόμους de die in diem frequenter excipiens, de migratione pia jam multos annos cotidiè meditabatur, Chriſtumq; authorem & datorem vitæ hujus & futuræ pijs ſuſpirijs & precibus orabat, ut ſe doceret & gubernaret, ut, cum ex hujus vitæ ergaſtulo eum evocare & ad beatam cum Deo & cæleſti Eccleſia conſuetudinem, cujus deſiderio ardenter tenebatur, transferre ipſi libuerit, ad obedientiam mente placida & læta præſtandam paratus eſſet, ac ἀθανασίαν ἐν ἀ-φαμία obire poſſet promptiſsimè.

Agens igitur annum 76. ſuperiore menſe Martio, in graviſsimum morbum incidit, qui & ei finem vitæ attulit; Primo omnium optimo & præſtantiſsimo Medico animarum & corporum DEO ter Opt. Max. ſeſe tradidit atq; commiſit, eiq; ſe in vera contritione & fide commendavit. Deinde morbo aggravaſcente, Medicos peritos & doctos, Wilhelmum Laurenbergium in Academia noſtra facultatis Medicæ Doct. & Profeſſorem Clariſsimum: Et Clariſs. & Doctiſs.

 virum

virum CHRISTOPHORUM HENNIOCHUM, quorum fidem & diligentiam & in arte Medica excellentem cognitionem & uſum jam multos annos, & ante biennium, cum Doberani periculosè decumberet, perſpexerat, & alios accerſi voluit, eademq; media & remedia, quæ â Deo ordinata fuerint & haberi potuerint, ſedulò adhibuit. Interim, morbo vires Principis debilitante ſibiq; aſſumēte, nihil magis habuit in votis, quàm quod imprimis Eccleſiarum & Politiæ curam & tranquillitatem ſibi cordi eſſe oſtenderet. Itaq;, cum ordinatio Eccleſiaſtica, ut vocatur, quæ ab Optimis, Clariſsimis & Doctiſs. Epiſcopis hujus ditionis, inſtinctu & juſſu Principis proximo biennio reviſa, refecta & locupletata præloq; ſubjecta, à typographo tandem ad finem deducta & abſoluta eſſet, magna cura & vigilantia, biduo ante mortem in omnibus parochijs per totam regionem uno & eodem die ſub ſeveriſsimo mandato eandem publicè proponi & promulgari curavit: ut ſtatum Eccleſiaſticum & Politicum uti tranquillum & integrum acceperat, ita pacatum & perfectum poſt ſe relinqueret.

Laboraverat quidem non multis ſeptimanis ex continuis defluxionibus, quæ tandem ingraveſcentes, aſsiduam decumbendi neceſsitatem

Domino

Domino præbuerunt. Quo toto morbi tempore nullam indignationis aut impatientiæ adverſus Deum frementis ſignificationem oſtendit, ſed placido & tranquillo animo in vera agnitione & fide ad Chriſtum accenſa, Dei voluntati & clementiæ patienter ſeſe commendans, piè ſemper vixit quem dederat curſum Deus atq; peregit. Scio, inquit, haſce occaſiones & cauſas, quæ mihi hunc morbum attraxerunt, & hoc lecto fixum tenent, non caſu mihi accidiſſe, ſed certo conſilio, permiſsione & voluntate Dei & redemptoris Ieſu Chriſti, qui mihi hanc vitam ejusq; progreſſum tot jam annos prorogavit, me ægrotare. Et cum cotidiè precatus ſim, Fiat voluntas tua Domine, ita & me jam ejus divinæ voluntati & clementiæ ſine ulla moroſitate aut tergiverſatione libens ſubjiciam. Scio enim, quòd Deum Patrem redemptoris Ieſu Chriſti interceſsione & merito placatum & propitium habeam. Deinde cum Davide & Auguſtino ardentibus votis ſemper precatus eſt: Da mihi Domine Deus, ut deſiderem te, ut amem te, quantum volo & quantum debeo. Tu ò Deus doce me quærere te, & oſtende te quærenti, quia nec quærere te poſſum niſi doceas tu, nec invenire niſi oſtendas te. Quæram te deſiderando, deſiderem te quærendo, in-

veniam

veniam te amando, amem inveniendo. O anima mea, ſuſpira ardenter, deſidera vehementer, ut poſsis pervenire in illam ſupremam Politiam & videre Deum amatorem tuum, à quo tantopere amata es, ut non ſolùm ſua, verumetiã ſeipſum pro te impenderit, cujus amore præventa es, qui eſt cauſa amoris tui. Amore & deſiderio potes aſcendere, amanti nihil eſt difficile, nihil impoſsibile. Quemadmodum deſiderat cervus aquarum, ita deſiderat anima mea ad te DEVS. Sitivit anima mea ad te Deum fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem tuam? Sitio Domine fons vitæ, ſatia me, ò quando veniam & apparebo ante faciem tuam, ut videam te à facie ad faciem, & ſatietur deſiderium meum. Te jam non video, vocem tuam audio & reviviſco. Sed cur faciem abſcondis. Fortè dicis, non videbit me homo & vivet? Eia Domine moriar, ut te videam, videam ut hîc moriar. Mori deſidero, ut videam Ieſum Chriſtum ſalutare meum vivere renuo, ut vivam cum Chriſto. Has & ſimiles precationes pijs & ſanctiſsimis affectibus refertas, quibus hujus vitæ & ærumnarum in eadem multiplicium tœdium, & futuræ & cœleſtis vitæ deſiderium & amorem ſibi & animis audientium excitabat ſæpè repetebat, ut

flammas

ſlammas veræ pietatis & amoris vitæ æternæ in corde accenderet. Vt autem Principis Patrisq; Patriæ boni eſt non ſolùm quid agatur, quidq; actum ſit videre ac dijudicare, ſed etiam quæ futura ſunt benè procurare: ita etiam b.m. Princeps & fidelis Pater Patriæ cum ſenſerit migrationis horam inevitabilem cunctisq; mortalibus expectandam jam non procul abeſſe, Illuſtriſs. & Optimas Heroinas & Dominas, Sophiam filiam Sereniſsimi Regis Daniæ Friderici II. relictam viduam (quæ jam toto Hiemis tempore Principi Patri ſeni adfuiſſet, eumq; in grandæva ætate ſuâ præſentia, colloquio alijsq; obſequijs ſæpè recreaſſet conſolataq; fuiſſet) & Annam conjugem ſuaviſsimam, maximis virtutibus matrimonialibus ornatiſsimam, Principis decumbentis mariti lectulo ſummo cum dolore aſtantem: Illuſtriſsimum noſtrum Principem Carolum fratrem, Dominum noſtrum Clementiſsimum, Omnes mirum in modum attonitos, ac de vita Illuſtriſs. Principis unicè ſollicitos, ſingulos comprehenſa manu compellavit & ne ſuam ex hac triſti miſeriarum valle migrationem aliò quàm deceret animo ferrent, plurimùm obſecravit: ſe jam ex hac in cœleſtem & perpetuam aulam mi-
graturum ſibi illud regnum, hanc vitam æternam

à patre propter filium pro ſe mortuum & reſuſcitatum per Spiritus ſancti miniſterium certò donatum iri certiſsimè credere. Deinde conversus ad Conſiliarios, quos ad ſe accerſi juſsit, atq; per totum ferè ægrotationis tempus ſibi adeſſe voluit, eosq; ut Principi unico fratri ſuperſtiti CAROLO, cujus humeris jam gubernatio, tutela & cura hujus regionis incumberet, demandataq; eſſet, in omnibus licitis & honeſtis, inprimis verò ijs, quæ Chriſtianam Religionem ſtatum publicum & pacem concernerent, fidem obedientiãq; præſtarent, ſeriò hortatus eſt: quod & ſingulos ſanctè pollicitos fuiſſe audivimus. Tandem poſt multos, cum miniſtro Eccleſiæ & circumſtantibus Principibus feminis & Conſiliarijs de hujus vitæ miſeria, & futuræ deſiderio, ſermones habitos, hæc poſtrema cum Chriſto verba, Domine in manus tuas commendo Spiritum meum, pronunciavit, atq; in vera agnitione & fide in filium Dei ſine ullo acerbiore ſenſu ratione q; ſenſibusq; ad extremum vitæ halitum integris, cum jam 76. annos exceptis 5. ſeptimanis & 6. diebus compleviſſet, in regia ſua Guſtrovienſi 14. Martij inter 3. & 4. matutinam placidè obdormivit. Quis ad hujus optimi Principis & Patris Patriæ diſceſſum non ingemiſceret?

ret? Quis eum omnibus modis deſiderandum lachrymis non requireret, Nobilitas Caput & Dominum, Muſæ Mæcenatem; Populi Parentem; Leges cuſtodem, Virtus vindicem, Omnes Patrem, Singuli Patronum amiſimus. Imposterum enim experiemur, quàm benè & feliciter imperium hujus ditionis, ſuis humeris impoſitum ſuſtinuerit. Magna hujus vis animi & benignitas fortunæ fuit, utraq; enim adfuit: illa ut auderet dedit, hæc verò ut poſſet. Sin id jure dolendum non eſt, nihil habeo, quod afferam, quod dolore dignum ſit. Hoc enim ratio doctis neceſsitas barbaris, mos gentibus & feris natura ipſa præſcripſit, ut omnes caſus iſtos ex quibus detrimenti quid ad ſe ſuosq; redundare videretur maximo cum dolore & ægro animo mæſti ferrent, quippe cum omnis magiſtratus, omne caput hoc fato natum ſit, ut ne ſe quidem incolume ſervare poſsit, quin una Rempub. ſuaq; membra ſervaret: ſic quoq; ne caput damni quid ſentire poteſt, quin id in inferiora quoq; membra

eſt, nos amorem & pietatem in luctu erga eos præſtare, qui nobis in hac vita cari fuerunt, & eorum inprimis, qui de Eccleſia, Repub. & nobis privatim benè meriti ſunt, diſceſſu affici & deſiderio teneri, quod tam ſacræ litteræ & naturæ leges teſtantur, nam Abrahamus Saræ conjugis diſceſſum luget, & ſepelit lachrymis perfuſa fidelibus oſſa. Nemo etiam hoc facinus improbum judicare poteſt, quin ſe, qui hoc improbet, humanam rationem, & affectus naturales exuiſſe ſimul judicet. Meritò igitur lugemus triſtiſsimum & nobis acerbiſsimum caſum, ut memoriam virtutum ac meritorum hujus piè defuncti beneq; de omnibus, totaq; noſtra patria meriti Principis rectè conſervemus, tum gratitudinis tum imitationis cauſa, ut fidei ac virtutum exempla alij & nos ſinguli inde ſumamus & vitâ ac moribus pro ſua quiſq; mediocritate exprimere ſtudeamus. Inprimis verò cum Illuſtriſs. & optimam Heroinam SOPHIAM filiam viduam, non una ſed pluribus cladibus hoc ipſo triſtiſsimo tempore eſſe afflictam & perturbatam ſciamus, quod Illuſtriſs. & optimum Principem Iuvenem, ingenio & viribus florentem, IOHANNEM Ducem Holſatiæ, electum Principem in Muſcovitarum Regno, & unà optimam & præſtantiſsimam Principem

amitam.

amitam, Go t h a r d i Principis Curlandiæ olim, relictam viduã, diſsitiſsimis in locis uno ferè menſe Octobri non ſine multorum ſuorum ſuſpirijs & lachrymis immaturâ morte præter omnem ſpem & opinionem ambos exſtinctos eſſe cognorit. Hanc calamitatem & luctum Illuſtriſsimo Principi Fratri C a r o l o Duci noſtro Clementiſsimo, nec non optimæ Heroinæ ac Dominæ A n n a e, Principis V l r i c i, b. m. viduæ relictæ, cæterisq; Principibus viris Conſanguineis & nobis communem eſſe non dubitamus. Non ut impatienter feramus eundem ſubductum, ut Cyprianus loquitur, quem credimus reverſurum, ſed qnod profectus ſit, quem putamus mortuum, non lugemus, ſed planè deſideramus, idq; deſiderium patientiâ temperemus. Cur enim immoderatè feramus obijſſe quem mox ſubſecuturi ſumus? Non dolemus eum accerſione Dominica ex hoc ſeculo eſſe liberatum, cum ſciamus, nos eum non amiſiſſe ſed præmiſiſſe; recedentem præceſsiſſe ut proficiſcentem & navigantem de-

dam potiùs quàm rimandam! Quæ illi eſt felicitas, hoc nobis eſt infortunium. Optimum Principem DEVS Cœlo invexit, nobis invidit, ademit, Cancellarium Academiæ noſtræ in cœleſtem Academiam revocavit & tranſtulit, quia hæc terreſtris virtutum illius parum erat capax aut digna. Noſtrâ quidem cauſâ dolemus, haſce ditiones, haſce urbes, hæc oppida, haſce Eccleſias & Scholas communi parente & nutritio tot eximijs Dei donis ornato, privatas eſſe, illius v. de beata & placida ex hac in æternam vitam migratione & Dei æterni ac ineffabilis boni fruitione, quem Illuſtriſsimus Princeps nunc coram à facie ad faciem intuetur, & ſine fine cum ſempiterno gaudio & lætitia videbit, ſine faſtidio amat, & ſine ulla intermiſsione ac fatigatione laudat perpetuò, meritò ei gratulamur, quod ex multis ingentibus periculis animæ & corporis eum præripuerit, & in portum quietis & ſecuritatis beatæ tranſtulerit, in quo à triſtiſsimo caliginis dubitationum & angorum humanorum onere levatus & omni peccato liberatus, cum Deo, Angelis & omnibus Sanctis vitâ fruitur æterna, Decet ergò nos naturali στέργῃ amore, benevolentiâ, obedientia, charitatisq; officijs mutuis, quibus illis & toti Patriæ obligati & devincti ſumus, ut συμπάθειαν Illuſtriſs-

Principes

Principes & Heroinas declaremus, & quantum in nobis eſt eorum luctus acerbitatem ſublevare, lenire & mitigare ſtudeamus, & gratias potiùs Deo agamus, quod longo ordine multis jam ſeculis pios, bonos & ſalutares Principes, Heroas Heroinasq; hiſce terris tribuerit, & ut in poſterum etiam ejuſmodi Principes ac Dominos: Inprimis verò Illuſtriſsimum CAROLUM Dominum noſtrum Clementiſsimum, & ADOLPHUM FRIDERICUM, IOHANNEM ALBERTUM fratres, Duces Megapolenſes, & qui naſcentur ex ipſis, pietate, juſtitiâ, modeſtiâ, alijsq; virtutibus excellentibus ornatos diutiſsimè incolumes & felices in vitâ conſervet nobis, poſteris & adeò toti Patriæ noſtræ robore, valetudine firmâ, fortunâ & famâ virtuteq; parentibus ſimiles largiatur ac donet ardentibus eum vocibus & votis precemur.

Te igitur, ô æterne & miſericors Deus, Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, authorem & cuſtodem boni ordinis Politici & ſalutarium Gubernatorum, ut deinceps quoq; huic regioni, Patriæ noſtræ dulciſſimæ adeſſe, & puræ religionis, virtutis ac doctrinæ ſtudia pacemq; publicam in his gentibus tueri, & Illuſtriſſimum Principem & Dominum, Dn.

CARO-

CAROLVM, *ejusq́; patrueles*, ADOLPHVM FRIDERICVM & JOHANNEM ALBERTVM *fratres ac Duces Megapolitanos & Dominos noſtros Clementiſsimos: Cæterasq́; Heroinas & Principes viduas & Dominas, Spiritu tuo ſancto regere & incolumes florenteſq́; perpetuò ſervare ſuperſtitem horum ducum proſapiam feliciter ad poſteros transferre & nos ſingulos docere & gubernare velis, toto pectore precor.*

DIXI.